

ARBORETUM ŽAMPACH

Rejstřík stanovišť poznávacího okruhu dle českých jmen

botanický rod	vědecké jméno rodu	čís. stanoviště
AMBRŮŇ	LIQUIDAMBAR	14
ARALIE	ARALIA	10
BĚLAS	CHIONANTHUS	14
BLAHOČET	ARAUCARIA	9
BOROVICE	PINUS	6
BOROVICE	PINUS	12
BŘESTOVEC	CELTIS	11
BŘÍZA	BETULA	7
BŘÍZA	BETULA	13
BUK	FAGUS	14
CEDR	CEDRUS	8
CESMÍNA	ILEX	9
CYPŘÍŠOVITÉ	CUPRESSACEAE	2
ČESNEKOVNÍK	CEDELA	13
DAVIDIE	DAVIDIA	7
DEKAISNEA	DECAISNEA	4
DOUGLASKA	PSEUDOTSUGA	12
DŘEZOVEC	QUERCUS	11
DUB	GLADSTIA	13
DUŽISTOPKA	HOVENIA	13
CUMOJILM	EUCOMMIA	14
HABR	CARPINUS	4
HABROVEC	OSTRYA	4
HALÉZIE	HALESIA	7
HLAVOTIS	CEPHALOTAXUS	8
HLOH	CRATAEGUS	15
HLOŠINA	ELAEAGNUS	9
HROZNOVEC	EXCHORDA	10
IDESIE	IDESIA	14
JASAN	FRAXINUS	7
JASMIN	JASMINUM	9
JAVOR	ACER	5
JAVORY OKRASNÉ	ACER	2
JEDLE	ABIES	12
JEDLE	ABIES	6
JEDLOVEC	TSUGA	9
JERLÍN	SOPHORA	11
JERÁB	SORBUS	11
JILM	ULMUS	6
JINAN	GINKGO	5
JÍROVEC	AESCULUS	4
KALOPANAX	KALOPANAX	10
KAŠTANOVNÍK	CASTANEA	4
KATALPA	CATALPA	11
KDOULOŇ	PSEUDOCYDONIA	11
KLOKOC	STAPHYLEA	15
KOMULE	BUDDLEIA	14
KORKOVNÍK	PHELLÖDENDRON	4
KRÁSNOPLODKA	CALLICARPA	9
KRYPTOMERIE	CRYPTOMERIA	9
KŘEHOVĚTEC	CLADRATIS	1
KŘÍDLATEC	PTELEA	1
KYSLOUN	OXYLEDENDRON	14
LILJOVNÍK	LIRIODENDRON	5
LÍPA	TILIA	4
LÝSKA	CORYLUS	11
LYKOVEC	DAPHNE	9
MAACKIE	MAACKIE	14
MAHONIE	MAHONIA	9
MAKLURA	MACLURA	11
METASEKVOJE	METASEQUOIA	8
MISPULE	MESPILUS	11
MORŠÍN	LARIX	8
MORUŠE	MORUS	11
NAHOVĚTEC	GYMNOCLADUS	8
OLŠE	ALNUS	14
ORĚCHOVEC	CARYA	11
ORĚŠÁK	JUGLANS	11
OSTROLÍSTEK	CUNNINGHAMIA	9
PABUK	NOTHOFAGUS	10
PAJASAN	AILANTHUS	11
PAJEHLIČNÍK	SCIADOPITYS	9
PAMODŘÍN	PSEUDOLARIX	8
PAPIROVNÍK	BROUSSONETIA	14
PAROCIE	PARROTIA	14
PAVLOVŇIE	PAULOWNIA	5
PLANERA	PLANERA	13
PLATAN	PLATANUS	15
PTEROKARYE	PTEROCARYA	10
PUSTORYL	PHILADELPHUS	14
RUJ	COTINUS	4
SAKURA	MANDŮLNĚ	15
SASAFR	SASSAFRAS	14
SZANÍK	CALYCANTHUS	10
SEKVOJOVEC	SEQUIADENDRON	1
SMRK	PICEA	10
STEWARTIE	STEWARTIA	13
STURÁČ	STYRAX	14
SVIDA	CORNUS	14
SVITEL	KOELREUTERIA	1
ŠACHOLAN	MAGNOLIA	14
ŠACHOLAN	MAGNOLIA	15
ŠKUMPA	RHUS	9
ŠTĚBRENEC	LABURNUM	5
TAMARYSEK	TAMARIX	15
TIS	TAXUS	9
TISOVEC	TAXODIUM	8
TOPOL	POPULUS	4
TORREJA	TORREYA	9
TRNOVNÍK	ROBINIA	1
TUPELA	NYSSA	14
VILÍN	HAMAMELIS	9
VRBA	SALIX	14
ZELKOVA	ZELKOVA	1
ZMARLIKA	CERSIS	1
ZMARLIČNÍK	CERCIDIPHYLLUM	1

MAGNOLIE, ŠACHOLAN (MAGNOLIA)

Čeleď: Šacholanovitě (Magnoliaceae)
Řád: Šacholanotvaré (Magnoliales)

Rod magnolie obsahuje asi 120 druhů s přirozeným rozšířením ze 2/3 v subtropickém až tropickém pásmu Jihovýchodní Asie a z 1/3 na Jihovýchodě Severní Ameriky. Vesměs se jedná o teplomilné dřeviny vyžadující chráněné stanoviště, pro něž jsou optimální humózní, mírně kyselé půdy. Na vápenatých stanovištích trpí chlorózou, kterou lze eliminovat opakovanou závlahou organickými sloučeninami železa. Optimálnější je pro ně slunné stanoviště, polostín zvláště, ale méně kvetou. Některé druhy bývají citlivé k pozdním mrazikům. Jsou to většinou statné keře nebo stromy rozkvétající brzy z jara a to buď před nebo až po vyrašení listů.

Mezi nejkrásnější ozdoby našich zahrad patří zejména druhy, jejichž nádherné, velké, jednotlivé, termální květy se objevují před vyrašením listů. Barva těchto květů se pohybuje v široké paletě odstínů od bílé přes různé tóny růžové až do fialové. Velikost může být i více než 25 cm v závislosti na druhu. Po odkvětu jsou ozdobou magnolií šišticovitá souplodí obsahující velká červená semena, která po otevření visí z šištičky na dlouhých poutkách. Také listy jsou velmi dekorativní, zejména svou velikostí, která bývá u některých druhů až 60 cm, tyto listy jsou jednoduché, střídavě postavené, celokrajné. V zimním období pak vynikají magnolie svými velkými píštnatými pupeny.

V parcích arboreta Žampach je magnolie zastoupena několika svými druhy. V této horní části parku je jich vysazena většina a jsou to následující:

před olistěním kvetoucí:
Magnolie Soulangeova (Magnolia x soulangiana) je neznámější magnolií pěstovanou u nás. Jedná se o křížence, který vznikl na zahradě pana Soulange-Bodina blízko Paříže a poprvé vykvétl kolem r. 1826. Tento rozvětvený, 3 - 5 m vysoký a 4 - 5 m široký keř je většinou zavětvený až k zemi.

Jeho až 15 cm velké, vzpřímené květy zvonkovitého tvaru vykvétají na jaře ještě před rašením listů v březnu až květnu a jsou zbarveny uvnitř zpravidla bělavě, zevně světle narůžově. Někdy je pozdní mrazí spálí a květy zhnědnou. Kožovité listy jsou až 20 cm dlouhé, ke špičce zužované. Na podzim dozrává 6 - 10 cm dlouhé souplodí. Jeho chloupě v době zrání uvolňují oranžová semena. Tento druh je méně náročný na úrodnost půdy a sucho snáší nejlépe ze všech magnolií. V horní části areálu je tato magnolie zastoupena kultivarem 'Lennier' (původem v Itálii 1850), který má květy narozdí od základního druhu vně velmi tmavě purpurově červené.

Další magnolií výraznou svým květem před listy, je z této horní části areálu **magnolie vrbovitá (Magnolia salicifolia)**, původem z Japonska, která vytváří štíhlý strom (později i širší) o výšce do 10 m, nebo jen velký keř. Její bělavě vonné květy, až 10 cm široké, se objevují již v březnu až dubnu. Listy má podlouhlé, o délce 5 - 15 cm, zašpičtatělé. V růžovém souplodí se vytvářejí šarlatová semena. Tuto část areálu zdobí také hybridní křížence označovaný jako **Magnolia 'Wada's Memory'**, někdy též jako **Magnolia salicifolia 'Wada's Memory'**. Od předešlého se odlišuje svým hustým, vzpřímeným vzrůstem a bílými, v dospělosti až zelenavými, do 16 cm širokými květy.

po olistění vykvétají:
Z Japonska a střední Číny byla k nám introdukována efektní **magnolie obvejčitá (Magnolia obovata, hypoleuca)**, která je v domovině až 25 m vysokým stromem, s poměrně široce rozložitou korunou, u nás většinou pouze keřovitá. Její až 40 cm dlouhé listy mají dle názvu obvejčitý tvar a jsou deštníkovitě nahložené na koncích výhonů. V květnu až červnu vykvétají krémově bílé, vně jemně růžové, až 15 cm velké květy, které jsou velmi vonné. Až 20 cm dlouhé souplodí je šarlatově červené. Z východní části USA pochází **magnolie přišpičtatělá (Magnolia acuminata)**, což je strom až 30 m vysoký, u nás většinou do 15 m. Podlouhle vejčité listy, až 25 cm dlouhé, se na podzim barví nádherně žlatožlutě. Květy se objevují později než listy, občas i současně a to v červnu až červenci a jsou žlutozelené, 5 - 10 cm velké. Souplodí je červené, do 10 cm. V Číně a Japonsku přirozeně roste **magnolie Sieboldova (Magnolia sieboldii)**, v domovině 10 m vysoký strom, u nás 3 m s listy obvejčitými, až 15 cm dlouhými, špičatými, na bázi zaoblenými. Vonné bílé květy, až 10 cm široké, jsou převážně a vykvétají v červnu až červenci, následně souplodí vejcovitého tvaru je 2 - 8 cm dlouhé.

MAGNOLIE SOULANGEOVA - souplodí

MAGNOLIE VRBOVITÁ - květ

MAGNOLIE OBVEJČITÁ - květ

MAGNOLIE OBVEJČITÁ - souplodí

MAGNOLIE PŘIŠPIČTATĚLÁ - květ

MAGNOLIE PŘIŠPIČTATĚLÁ - souplodí

MAGNOLIE WILSONOVA - květ

Západočínská **magnolie Wilsonova (Magnolia wilsonii)** s rozměry podobnými předcházející, má podlouhle vejčité, zašpičtatělé listy, 5 - 20 cm dlouhé. Její vonné bílé květy miskovitěho tvaru, až 12 cm široké jsou ozdobené karminovými nitkami a vykvétají v červnu po listech. Souplodí je válcovité, až 10 cm dlouhé.

MAGNOLIE SIEBOLDOVA - souplodí

MAGNOLIE SIEBOLDOVA - detail květu

Magnolie patří mezi dřeviny, které se celkem obtížně množí, proto i jejich cena bývá vyšší. Kromě běžných způsobů jejich množení, jakými jsou řízkování a hřížení, se stále více s úspěchem používá množení pomocí tkáňových kultur, kdy se na živném podkladu ve sterilních podmínkách z kousku tkáně vyvíjí celá nová rostlinka. Byť magnolie pocházejí z výše zmíněných oblastí, jsou do jisté míry spatřeny s Francií. Byly totiž pojmenovány po Pierru Magnoli, řediteli botanické zahrady v Montpellieru, žijícím na přelomu 17. a 18. století.

Další informace k rodu magnolie na stanovišti č. 15

AMBRŮŇ ZÁPADNÍ (LIQUIDAMBAR STYRACIFLUA)

Čeleď: Vilinovitě (Hamamelidaceae)
Řád: Vilinotvaré (Hamamelidales)

Rod ambrůň je nevelký rod z čeledi vilinovitých obsahující 5 druhů z oblasti Severní Ameriky, východní Asie a Středomoří. Z těchto druhů se částečně přizpůsobila střevoevropským zimám pouze **ambrůň západní (Liquidambar styraciflua)**, domovem na východě USA a v Mexiku, která je zastoupena také v parcích arboreta Žampach. Tento druh, v domovině dorůstající až 45 m, je velmi ozdobný mlmo jlně svými výraznými korkovými listami na větvích.

Listy se ambrůň velmi podobá javoru, avšak má je na rozdí od javoru postaveny střídavě. Listy jsou složeny ze 3 - 7 zúžených laloků, kdy prostřední je vždy větší než postranní laloky. Na podzim se vybarvuje krásně karminově červeně a žlutě. Zelenavě žluté květy vykvétají v 2 - 3 cm širokých hlávkách v březnu až dubnu, nemají výrazný květní obal, kalich ani korunu (charakteristický znak čeledě vilinovitých).

Plody jsou lesklé hnědé tobolky opět uspořádané v kulovitých plodných hlávkách, asi 3 cm velikých, visících na dlouhých stopkách i přes zimu. Dřevně vyhovule chráněné stanoviště a vlhké humózní půdy, mladé rostliny mohou v našich podmínkách namrzat. V této části parku je kromě základního druhu ambrůň zastoupena též kultivarem **'Silver King'**, který má listy atraktivně krémově bílé lemované, s růžovým nádechem v pozdním létě a na podzim.

AMBRŮŇ ZÁPADNÍ 'SILVER KING' - podzim Arboretum Žampach

KOMULE (BUDDLEJA)

Čeleď: Komulovitě (Buddlejaceae)
Řád: Kulíbobvaré (Loganiales)

Rod komule zahrnuje asi 150 druhů, které jsou převážně vždy zelené, řidčeji opadavé keře i stromy s hvězdovitými trichomy pocházející z Asie, Jižní Ameriky a Jižní Afriky. U nás jsou tyto druhy často označovány jako tzv. „letní či himájské šeriky“. Botanická příbuznost s rodem šerík (*Syringa*) zde však není. Jde pouze o podobnost květních lat.

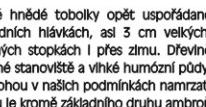
MAGNOLIE SIEBOLDOVA - květ

MAGNOLIE SIEBOLDOVA - detail květu

AMBRŮŇ ZÁPADNÍ - detail větvičky

AMBRŮŇ ZÁPADNÍ - plod

KOMULE STŘÍDAVOLISTÁ

KOMULE DAVIDOVA

PAROCIE PERSKÁ - podzim

PAROCIE PERSKÁ - květy

Nejznámějším druhem pěstovaným v ČR je bezesporu **komule Davidova (Buddleja davidii)**, původem ze střední a západní Číny, kde roste ve výšce okolo 3000 m n.m. Bývá též nazývána „tibetským šeríkem“ či „motýlím keřem“, a to zejména proto, že její intenzivně vonné bílé květy, uspořádané v 10 - 25 cm dlouhých vzpřímených latách, jsou velmi přitažlivé pro motýly. Tento pozdně kvetoucí druh (v červenci až září) však ve zdejších parcích zatím zastoupen není. Je zde však vysazena **komule střídavolistá (Buddleja alternifolia)**, původem ze severozápadní Číny. Tento gracilní, až 4 m vysoký keř má dlouze převisající tenké větvičky, které jsou v červnu až červenci obaleny hustými, asi 2,5 cm širokými svazečky světle modrofialových vonných květů. Tedy na rozdí od latnatých květů předešlého druhu. Její listy jsou matně zelené, na rozdí od komule Davidovy střídavě postavené, 3 - 10 cm dlouhé, na rubu šedobíle plstnaté.

V Evropě je tato dřevina pěstována od r. 1915. Je to jedna z nejkrásnějších kvetoucích dřevin, kterou si můžete v našich parcích prohlédnout. Nejlépe se jí daří na chráněných slunných místech na propustných, živinami bohatých půdách. Je otužilejší než komule Davidova. Protože vytváří květy na loňských větévkách, není možné ji každoročně serežávat.

PAROCIE PERSKÁ (PARROTIA PERSICA)

Čeleď: Vilinovitě (Hamamelidaceae)
Řád: Vilinotvaré (Hamamelidales)

Rod parocie je zastoupen jediným známým druhem tohoto rodu (*monotypní rod*). Tímto druhem je **parocie perská (Parrotia persica)**, která pochází z oblasti severního Iránu a Zakavkazi a ve zdejších parcích je vysazena v této horní části. Je to velmi dekorativní široce rozložitý keř až malý strom se širokou korunou, 3 - 10 m vysoký, vždy s odlupující se borkou v okrouhlých plátech (podobně jako u platanů). Listy jsou až 12 cm dlouhé, většinou podlouhle oválné, v horní polovině hrubě vroubkované zubaté, lehce zvlněné, oboustranně lehce chlupaté. Svoji podobou listy velmi připomínají rod vilin, se kterým náleží do stejné čeledi. Listy parocie ale velmi zřvrazňují rostlinu, a to jednak na jaře, kdy jsou při rašení často červeně lemované a pak na podzim, kdy se celé zbarvují velice ohnivými, žlatožlutými nebo nachovými odstíny. Hezky žlutavé květy, ze kterých vyčnívají nápadně červené tyčinky, se objevují v pozdní zímě nebo časně z jara, dlouho před vyrašením listů. Jsou uspořádané v hustých hlávkách, podepřených tmavě hnědými píštnatými listy. Plody jsou dřevnaté tobolky.

Parocie má podobné stanovištní nároky jako příbuzný vilin, vyžaduje vlhké stanoviště, slunné i píštné.

PAROCIE PERSKÁ - borka

PUSTORYL VĚNCOVÝ (PHILADELPHUS CORONARIUS)

Čeleď: Pustorylovitě (Philadelphaceae)
Řád: Lomikamenotvaré (Saxifragales)

Rod pustoryl je zastoupen asi 75 druhy většinou opadavými, zřídka vždyzelenými, pocházejícími převážně z východní Asie a Himálaje, dále ze Severní a Střední Ameriky a okrajově též z Jižní a Jihovýchodní Evropy a Kavkazu. Nejběžnějším představitelem tohoto rodu známých a oblíbených bohatě bíle kvetoucích keřů je **pustoryl věncový (Philadelphus coronarius)**, zvaný též „český jasmín“ nebo „nepravý jasmín“. Jeho původ je jlno až Jihovýchodoevropský a kavkazský. Svým habitem je to vzpřímený rostoucí, široce vystoupavý a hustě větvený keř, dosahující výšky až 4 m. Jeho borka se slabě odlupuje. Větve mají narozdí od podobného trojpluku uvnitř pinou dřev (trojpluk je uvnitř dutý). Kofenový systém je hustě rozvětvený, ale měkce kofení. Jak již bylo sděleno, tento keř zdobí zejména krásně bělavé a navíc velmi vonné květy, objevující se v dubnu až červnu, které jsou až 35 mm široké, uspořádané v hroznech. Vstřícně postavené listy jsou vejčité, oddáleně zubaté, zašpičtatělé, 4 - 10 cm dlouhé. Plodem je drobná tobolka. Tento druh lze nalézt v hlavní areálu zdejšího arboreta a s ním též jeho kultivar **'Aureus'**, který má listy v době rašení žlatožluté. Oblíbených je i mnoho dalších kultivarů tohoto druhu, zejména pinokvětých.

Pustoryl patří k nejcennějším keřům se všestranným využitím. Je vhodný do slunných i polostinných poloh. Má rád hluboké, humózní, vápenité půdy, velké suchu mu příliš nesvědčí. Ve smíšených skupinách je vhodný ho přidružit k velkolistým dřevinám. Jeho název je odvozen z řeckého philadelphos = milující sourozence, nebo od faraona jménem Ptolemaios Philadelphos, který měl za manželku svou sestru.

Za zmínku stojí i jeho použitelnost v bylinářství pro jeho účinky podporující trávení.

PUSTORYL VĚNCOVÝ

Tento projekt byl realizován za finanční spoluúčasti Evropské unie.

Seznam použité literatury k náhledu na úvodním panelu, lektor a odborná spolupráce Ing. Pavel Klevcov, Ing. Miroslav Kunt, Ph.D a kolektiv.

chráněná parková výsadba
ŽÁKAZ POŠKOZOVÁNÍ

www.uspza.cz